

Visietekst onthaalonderwijs

Onthaalonderwijs streeft ernaar anderstalige nieuwkomers aansluiting te laten vinden in het reguliere Vlaamse onderwijs en op die manier hun integratie in de samenleving te bevorderen.

Onthaalonderwijs wil anderstalige nieuwkomers maximale leer- en ontwikkelingskansen bieden.

OVSG gaat voor de uitdaging om deze kansen te geven aan alle anderstalige nieuwkomers onafhankelijk van het feit of de school extra uren genereert en onafhankelijk van de onderwijssetting.

Het onthalen van de nieuwkomer(s) is een 'samenverhaal'.

De visie en concrete uitwerking worden gedragen door het ganse team waarbij structureel overleg essentieel is. Het is niet enkel de verantwoordelijkheid van de klasleraar, vakleerkracht Nederlands of zorgleraar.

OVSG pleit voor een semi-geïntegreerde werking in het basisonderwijs.

De leerlingen zitten merendeels in de reguliere klas en krijgen enkele uren extra ondersteuning door de onthaalleraar of zorgleraar. De leerlingen afzonderen in een onthaalklas of een taalbadklas heeft een minder voordelige invloed op de sociale integratie, de taalvaardigheidsontwikkeling en op het welbevinden. OVSG staat wel achter een onthaalklas anderstalige nieuwkomers (OKAN-klas) in het secundair onderwijs.

Onthaalonderwijs is een aspect van het talenbeleid

Onthaalonderwijs is een opdracht voor alle scholen. OVSG wil scholen dan ook aanzetten om na te denken over hun talenbeleid en anderstaligheid/meertaligheid daarin pro-actief een plaats te geven.

Onthaalonderwijs is een aspect van het zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid.

Het nieuwkomerschap heeft vaak invloed op de leerprestaties en op het welbevinden. OVSG vraagt aan scholen om met een ruime blik te kijken naar het individu en de focus te leggen op waar het kind goed in is, waar zijn talenten liggen en niet alleen de focus te leggen op het ontbreken van de Nederlandse taal. De belangen van de leerling staan steeds voorop. OVSG vraagt om deze visie door te trekken bij het evalueren.

Decretale omschrijving van de doelstellingen van het onthaalonderwijs

De decretale doelstellingen zijn gericht op de taalvaardigheid Nederlands en de sociale integratie. Anderstalige nieuwkomers kenmerken zich niet enkel in hun anderstaligheid. De diversiteit kan ook zitten in het al dan niet gekend zijn met ons onderwijssysteem, de mate waarin de leerling onderwijservaring heeft opgedaan, de variatie aan betekenisgeving van het belang van onderwijs en traumatische ervaringen in onveilige situaties. OVSG wil in sterke mate wijzen op deze diversiteit en stelt dat het welbevinden en positief zelfbeeld de fundamentele basis vormen waardoor een kind tot leren kan komen. Om dit te bewerkstelligen is geïntegreerd werken aan taaldoelen, sociale integratie en socio-emotionele vaardigheden noodzakelijk. Daarnaast is het belangrijk om ook aspecten op vlak van interculturaliteit en ouderbetrokkenheid mee te integreren.

Decretale verplichting tot het uitschrijven van een individueel werkplan.

Wanneer scholen aanvullende lestijden of een pakket uren-leraar genereren, moeten ze voor elke anderstalige nieuwkomer een individueel werkplan uitschrijven. OVSG stimuleert dit ook aan scholen die geen extra lessen genereren.

Goed onthaalonderwijs start met het opmaken van een brede beginsituatie.

Verschillende actoren worden betrokken bij het opmaken van de intake, het individueel werkplan en bij het opvolgen van verdere evoluties. Een goede communicatie bij aanvang van het vervolgjaar, al dan niet in een andere setting, vindt OVSG essentieel.

Toelichting

Omschrijving van ‘anderstalige nieuwkomers’ en onthaalonderwijs

‘De term anderstalige nieuwkomers wordt gebruikt om te verwijzen naar leerlingen die heel recent uit het buitenland zijn gekomen en in het Nederlandstalige onderwijs terechtkomen. Zij zijn leerplichtig (met uitzondering van kleuters die 5 jaar zijn of worden vóór 31 december van het lopende schooljaar), hebben vaak een vreemde nationaliteit en hebben om diverse redenen hun moederland verlaten.

Deze anderstalige jongeren kunnen in België beroep doen op het onthaalonderwijs.’
(<http://www.ond.vlaanderen.be/onthaalonderwijs/>)

Onthaalonderwijs is onderwijs dat de taalvaardigheid Nederlands en de sociale integratie van de anderstalige nieuwkomer bevordert. Het onthaalonderwijs omvat een onthaaljaar en een vervolgjaar.

Het onthaalonderwijs heeft als doel de anderstalige nieuwkomer voor te bereiden op het instromen in de reguliere klaspraktijk van het basisonderwijs of voor het secundair onderwijs in de onderwijsvorm en studierichting die het nauwst aansluit bij zijn individuele capaciteiten. Het onthaalonderwijs ontwikkelt bij de leerling de nodige taal – en andere vaardigheden om zo tot een betere integratie in de samenleving te komen.

De doelgroep, de normen en de omkadering liggen decretaal vast in de Omzendbrief BaO/2006/03 voor het basisonderwijs.

Voor het secundair onderwijs gelden het Besluit van de Vlaamse regering van 24 mei 2002 en de Omzendbrief SO 75.

‘Aan scholen, die aanvullende lestijden voor anderstalige nieuwkomers krijgen, wordt een toelage toegekend per anderstalige nieuwkomer. (...) Van zodra de school geen aanvullende lestijden voor het onthaaljaar meer kan organiseren stopt ook de toelage. Voor het vervolgjaar is er geen extra toelage voorzien.’ (BaO/2006/03)

‘Voor het gesubsidieerd secundair onderwijs worden werkingstoelagen toegekend op basis van het aantal anderstalige nieuwkomers in het onthaaljaar op 1 februari van het voorafgaande schooljaar. De berekening per leerling gebeurt voor wat betreft de schoolkenmerken op basis van een puntengewicht vermenigvuldigd met de geldwaarde per punt (basisfinanciering). Het puntengewicht voor anderstalige nieuwkomers is gelijk aan het puntengewicht vastgesteld voor de leerlingen in de eerste graad, namelijk 16.’ (SO/75)

Onthaalonderwijs organiseren

Het onthaal van anderstalige nieuwkomers is een opdracht van alle scholen. Onthaalonderwijs omvat een onthaaljaar en een vervolgjaar.

De manier waarop scholen onthaalonderwijs organiseren, wordt niet opgelegd. Scholen kunnen hun anderstalige nieuwkomers opvangen in een reguliere klas, in een onthaalklas, taalbadklas¹ of in een semi-geïntegreerde werking. In het secundair onderwijs is dit meestal in een onthaalklas, ook OKAN-klas genoemd. Voor het oprichten van een onthaalklas mogen scholen of scholengemeenschappen alle uren die ze genereren voor de anderstalige nieuwkomers samenleggen.

Leerlingen die voor de eerste keer starten in het lager of secundair onderwijs, ook anderstaligen, worden gescreend op het beheersen van de onderwijstaal. Is deze onvoldoende dan werkt de school een taaltraject uit op maat van de leerling. Dit kan onder andere door extra ondersteuning (al dan niet in een onthaal- of taalbadklas) voor het basisonderwijs en door extra lessen Nederlands in het secundair onderwijs.

De regelgeving laat toe aan scholen of scholengemeenschappen van het basisonderwijs om anderstalige nieuwkomers te laten aansluiten in een taalbadklas.

OVSG is voorstander om anderstalige nieuwkomers in het basisonderwijs gedeeltelijk te laten functioneren in een reguliere klas en ze gedeeltelijk extra ondersteuning te geven door de onthaalleraar of zorgleraar (semi-geïntegreerde werking).

Onthaalonderwijs beperkt zich niet tot een onthaaljaar, maar omvat ook ondersteuning, begeleiding en opvolging van gewezen anderstalige nieuwkomers tijdens een vervolgjaar. De combinatie van deze twee vormt het geheel van onthaalonderwijs.

Onthaalonderwijs, talenbeleid en geïntegreerde zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid

Het zorgbeleid, talenbeleid en het onthaalonderwijs hangen nauw samen en overlappen elkaar.

In elke school kunnen anderstalige nieuwkomers zich aanmelden. Het is daarom wenselijk dat scholen pro-actief nadenken over hun talenbeleid alsook over de plaats van anderstalige nieuwkomers in hun zorg- en gelijke onderwijskansenbeleid. Anderstalige nieuwkomers hebben meestal specifieke onderwijsnoden. Enerzijds hebben ze problemen om zich uit te drukken en om de taal te begrijpen. Anderzijds kenden deze leerlingen meestal al heel wat turbulentie in hun leven. Ze komen daarenboven terecht in een maatschappij die hen vreemd is. Ze kunnen zich niet verstaanbaar maken, de omgeving komt onveilig over, ze worden niet begrepen ... Dit veroorzaakt heel wat stress en hun welbevinden staat onder druk.

Om deze leerlingen optimaal te begeleiden is het belangrijk dat de school een visie uitwerkt. De concrete uitwerking van deze visie is niet enkel de verantwoordelijkheid van een individuele leraar. Het is een 'samenverhaal', waarbij visie en uitwerking worden gedragen door het ganse team. Bij de uitwerking zijn creativiteit en differentiatie handvatten om de kloof te dichten. Structureel overleg is essentieel.

¹ onthaalklas: een organisatievorm om anderstalige nieuwkomers onthaalonderwijs te bieden

taalbadklas: voltijdse en intensieve onderdompeling in de onderwijstaal met als doel de onderwijstaal te verwerven

Doelstellingen van het onthaalonderwijs

Het decreet bepaalt dat scholen moeten werken aan taalverwerving en sociale integratie. OVSG vindt het belangrijk dat naast die doelen ook gewerkt wordt aan doelen op socio-emotioneel vlak, interculturaliteit en ouderbetrokkenheid.

Hieronder beschrijven we alle doelstellingen afzonderlijk. In de praktijk komen deze doelstellingen echter geïntegreerd aan bod.

1. Socio-emotionele ontwikkeling

Er zijn een aantal basisbehoeften waaraan voldaan moet worden om tot leren te komen. Het kind/de jongere moet zich lichamelijk en emotioneel veilig voelen. Deze kinderen/jongeren kunnen immers heel wat hebben meegemaakt: een verhuis, armoede, onveilige leefomstandigheden ... Ze komen hier terecht in een voor hen onbekende omgeving. Ze merken dat hier andere normen, gewoonten en waarden aanwezig zijn. Hierdoor zijn ze vaak in de war en voelen ze zich onveilig. Sommigen hebben ook weinig of geen schoolse ervaringen of geven een andere betekenis aan het belang van onderwijs. Overleven is vaak de eerste zorg. Het is belangrijk om de leerling de tijd te geven om tot rust te komen zodat zijn welbevinden terug positief wordt.

De eerste zorg van de school is ervoor te zorgen dat de leerlingen zich welkom voelen. Door ze te laten deelnemen aan het normale schoolleven krijgen de leerlingen de kans zich te integreren in een nieuwe groep die hen de nodige stabiliteit en veiligheid kan bieden om zich verder te kunnen ontploien.

Anderstalige nieuwkomers komen vaak uit probleemgebieden en zijn misschien blootgesteld geweest aan traumatische ervaringen. Elk individu verwerkt dit op zijn manier. De taak van de leraar bestaat er in om goed te observeren en na te gaan hoe het kind zich gedraagt in de klas, op de speelplaats ... Leraren kunnen niet in de rol van therapeut stappen maar zijn wel diegenen die signalen opvangen en kunnen optreden als vertrouwenspersoon. Het bieden van veiligheid, rust én de mogelijkheid om (gedoseerd) gevoelens te kunnen uiten zijn belangrijke aandachtspunten bij het omgaan met kinderen met traumatische ervaringen op school. Indien nodig wordt het CLB ingeschakeld.

2. Werken aan taalvaardigheid

OVSG gelooft dat taalvaardigheid zich het best ontwikkelt door leerlingen te integreren in de reguliere werking. Binnenklasdifferentiatie, een inclusieve aanpak en een rijke taalomgeving kunnen heel wat positieve resultaten opleveren. Jonge kinderen leren de taal immers het best op een speelse en impliciete manier, door de taal te spreken met native speakers. Door een leerling in een taalbadklas op te vangen blijven heel wat mogelijkheden tot impliciet taalleren onbenut.

Met de leerlingen die in een OKAN klas (SO) zitten worden de ontwikkelingsdoelen OKAN nagestreefd. De ontwikkelingsdoelen zijn taalvaardigheidsdoelen en bevatten taaldoelen, taalondersteunende doelen, algemene doelen en attitudes. Voor de leerlingen van het basisonderwijs zijn de leerplannen Nederlandse taal richtinggevend.

Bij het werken aan taal ligt het accent op functionele taalvaardigheid namelijk begrijpen en begrepen worden in schoolse en buitenschoolse situaties. Voor een anderstalige nieuwkomer is durven praten het belangrijkste. De leraar daagt de anderstalige nieuwkomers uit om de taal te leren door ze heel gericht in situaties te plaatsen waarin ze een doel moeten bereiken. Om dit

doel te bereiken is het nodig de taal te begrijpen of te praten. De leraar bewaakt hierbij dat hij een veilig klasklimaat creëert waarin de leraar en medeleerlingen de anderstalige ondersteunen door ze te betrekken bij de interactie.

De leraar houdt er rekening mee dat elke leerling een eigen tempo volgt voor het verwerven van de taal. Hoewel alle anderstalige nieuwkomers de Nederlandse taal niet machtig zijn, is de beginsituatie heel variërend. Deze hangt af van de schoolse achtergrond, de thuiscontext, de moedertaalontwikkeling ...

De leraar houdt er rekening mee dat sommige leerlingen eerst door een 'stille periode' gaan waarin ze enkel de taal opnemen maar nog niet tot spreken komen. Hij lokt taalgedrag uit maar forceert niets.

3. Sociale integratie

Anderstalige nieuwkomers integreren in de school heeft niet enkel te maken met taal. Het sociaal gebeuren is minstens even belangrijk. Wanneer leerlingen worden afgezonderd in aparte klassen, dan verloopt de integratie moeizamer. De anderstalige nieuwkomer in de klas opnemen, ze laten samenwerken met andere kinderen, vergroot de kans dat leerlingen op de speelplaats/tijdens andere vrije momenten samen activiteiten gaan doen.

Het bevorderen van de sociale integratie is een taak van het hele team waarin de onthaalleraar/zorgleraar een bijzondere rol heeft. *'Het onthaalonderwijs heeft tot doel de anderstalige nieuwkomer voor te bereiden op instromen in het gewoon onderwijs en de doorstroming te bevorderen in de reguliere klaspraktijk en de verdere schoolloopbaan. Het onthaalonderwijs moet de anderstalige nieuwkomer in staat stellen op een efficiënte manier te functioneren in de klas, in overeenstemming met zijn leeftijd, als lerend individu en als lid van de klas/-schoolgemeenschap.'* (omzendbrief BaO/2006/03)

In het secundair onderwijs zitten anderstalige nieuwkomers tijdens het onthaaljaar in een OKAN-klas. Werken aan de doelstelling 'sociale integratie' is essentieel maar niet evident. De praktische uitwerking vormt een hele uitdaging. De leraar moet de leerlingen immers voorbereiden op het instromen in een reguliere klas. Deze reguliere klas bevindt zich vaak in een andere school. Een goede samenwerking met de school waarin de leerling het vervolgjaar zal aanvangen, is aangewezen. Voor het basisonderwijs is een goede samenwerking tussen onthaalleraar en klasleraar noodzakelijk o.a. door binnenklasdifferentiatie ter ondersteuning van de klasleraar.

Structureel overleg is essentieel. In het overleg hebben de leraren het niet enkel over leerresultaten en over socio-emotionele componenten maar even belangrijk is het ter sprake brengen van het leerpotentieel. In het individueel werkplan/handelingsplan krijgen de leer-, zelfsturende en sociale competenties een evenwaardige plaats naast de cognitieve competenties. Het is aan te bevelen om een nieuwe brede intake te doen bij de aanvang van het vervolgjaar en de onderwijsbehoeften van de OKAN-leerling in kaart te brengen.

De school denkt niet alleen bewust na over de plaats van het kind in de school maar ook over de plaats van het kind in de klas. Het welbevinden en de betrokkenheid van de leerling staan voorop. Elk individu wil er immers bij horen. Daarom laat de leraar de anderstalige nieuwkomer zo actief mogelijk deelnemen aan het klasegebeuren. Hij gaat hierbij op zoek naar waar de leerling goed in is, waar de interesses van de leerling liggen. Anderstalige nieuwkomers zullen uiteraard niet aan alle activiteiten kunnen deelnemen. Op die momenten kan de leraar passend zelfstandig werk aanbieden. De uitdaging voor de leraar ligt erin een evenwicht te zoeken. De leerling krijgt best een plaats waarbij het voor de leraar makkelijker is om hem een extra steuntje te geven. Zo wordt vermeden dat de leerling uit het oog wordt verloren en zijn betrokkenheid daalt.

Net zoals voor alle leerlingen, is het geven van positieve feedback essentieel om deze leerlingen te motiveren. De leraar benut alle kansen tot het geven van positieve feedback, hoe klein het succes/de opbrengst ook is.

4. Interculturaliteit

Werken aan interculturaliteit is een decretale verplichting. In het leerplan Nederlandse taal² van het basisonderwijs staat een leerlijn '(inter-)culturele gerichtheid en taalgebruik' uitgeschreven. Voor het secundair onderwijs zijn hieromtrent doelen opgenomen in de OKAN-ontwikkelingsdoelen.

In het talenbeleid expliciteert de school het omgaan met meertaligheid en legt afspraken vast over de plaats van de thuistaal. Hier ligt een opdracht voor het schoolteam, namelijk: nadenken over het gebruik van de thuistaal in de klas, de school, bij uitstappen, bij het in groep werken ... Het beperkt toelaten van de thuistaal toont dat de school respect opbrengt voor de identiteit en de thuiscultuur van de leerling. De leerling ervaart dat hij erbij hoort en dat hij mag zijn wie hij tot nu toe was. Dat kan als effect hebben dat de leerling zich meer gaat openstellen voor de schoolse activiteiten en zich misschien minder gaat afzetten tegen schoolse elementen.

Leraren die lesgeven in een sociaal- en cultuurgemengde context kunnen de diversiteit handig benutten als hefboom om sociale integratie te bevorderen.

Interesse tonen in de thuistaal van de leerling en de leerling hiervan op bepaalde momenten gebruik laten maken is gunstig voor het welbevinden. Leraren proberen zicht te krijgen op de ontwikkeling van de thuistaal vanuit het oogpunt dat de ontwikkeling van een vaardigheid in de ene taal kan bijdragen aan de ontwikkeling van diezelfde vaardigheid in het Nederlands.

Wanneer leraren merken dat leerlingen een achterstand hebben in de taalontwikkeling is gerichtere ondersteuning aangewezen. Een leerling die een achterstand heeft in de moedertaalontwikkeling zal minder gemakkelijk Nederlands leren.

Een ander facet is het binnenbrengen van cultuurgebonden elementen in de klas of school. Enkele voorbeelden hiervan zijn: ouders inzetten in de klas, lesinhoud met 'hoe leven de mensen in ...', aandacht geven aan feestdagen van andere culturen, de thuistaal zichtbaar maken in de klas, ...

5. Ouderbetrokkenheid

Ouderbetrokkenheid benoemt OVSG als een wederzijdse relatie tussen ouders en school. Meer bepaald de houding, gevoelens of attitude van de ouders tegenover de school en het onderwijs in het algemeen en de houding, gevoelens of attitude van de school tegenover de ouders.

Het allereerste contact met de school is de inschrijving. Het administratief luik is hiervan slechts één onderdeel. Een intakegesprek/onthaalgesprek (eventueel op een ander moment) waarbij de ouders voelen dat ze welkom zijn, biedt heel wat mogelijkheden om een goede beginsituatie van de leerling te bekomen. Uit een brede en diepgaande intake bekomt de school relevante gegevens. Er kan gepeild worden naar gegevens met betrekking tot de schoolse voorgeschiedenis van de leerling, het land van herkomst, traumatische ervaringen, migratiegeschiedenis, verlieservaring ... Aan de anderstalige nieuwkomers en/of ouders kan de nieuwe omgeving waarin ze terecht komen worden verduidelijkt en kan de werking van het CLB worden toegelicht. Met andere woorden tijdens de intake is er een brede uitwisseling van gegevens van school naar ouders en van ouders naar school. Op die manier krijgt de school zicht op het leven van de leerling en krijgen de ouders en leerlingen zicht op het schoolse leven. Tijdens de intake bespreekt

² domein taalbeschouwing, strategieën en (inter-)culturele gerichtheid

de school de werkwijze van het onthaalonderwijs. Bij de instap in het secundair onderwijs krijgen de ouders info over de OKAN-klas als tussenstap, waarbij de leerling soms moet uitwijken naar een andere vestigingsplaats.

De school duidt ook het belang van ouderbetrokkenheid. Ouderbetrokkenheid stimuleert de ouders immers onrechtstreeks tot een actievere betrokkenheid en participatie aan de maatschappij. De school houdt er rekening mee dat deze ouders worden geconfronteerd met een nieuwe taal en cultuur. Hierdoor kan een emotionele gespannenheid voortkomen, die zij kunnen projecteren op hun kind.

De school zoekt partners (Brugfiguren, zorgcoördinatoren, het CLB, andere ouders ...) om de ouders te ondersteunen. De school kan een loketfunctie opnemen en indien nodig doorverwijzen naar andere instanties.

Voor OVSG is een toegankelijke communicatie met de ouders onontbeerlijk. Dit versterkt de band tussen de ouders en de school en heeft invloed op het welbevinden, de leeransen en de leerresultaten van de leerling. Voor de communicatie met anderstalige ouders zoekt de school naar een zo goed mogelijke oplossing en kan er eventueel beroep gedaan worden op tolken.

In het talenbeleid neemt de school het communicatiebeleid met ouders mee op en specificeert daarin de communicatie met ouders van anderstaligen.

Het individueel werkplan/leertraject

De regelgeving vraagt dat voor elke anderstalige nieuwkomer die AN lestijden (Bao) of uren-leraar (SO) genereert een individueel handelingsplan wordt opgesteld (decretaal wordt de term werkplan/leertraject gebruikt). OVSG stimuleert dit ook aan basisscholen die geen lestijden genereren.

'Het werkplan geeft naast leerelementen ook leerevoluties weer, zowel binnen de aparte als binnen de geïntegreerde opvang van de anderstalige nieuwkomer. In functie van de beginsituatie en de leerevolutie van de anderstalige nieuwkomer wordt de onthaalstrategie beschreven en opgevolgd.' (BaO/2006/03)

'De deelnemende school of scholen verbinden zich er toe voor elke anderstalige nieuwkomer een leertraject uit te werken dat voldoet aan de ontwikkelingsdoelen van het onthaalonderwijs. Voor elke anderstalige nieuwkomer wordt een individueel leertraject uitgewerkt waarin het niveau doorheen het jaar voor elke leerling wordt bijgesteld rekening houdend met zijn mogelijkheden en tussentijdse resultaten. De doelstellingen van het OKAN-jaar vormen daarvoor het kader.

Uit het leertraject moet duidelijk de opvolging van de anderstalige nieuwkomer blijken. Uiteraard gebeurt dit in samenwerking met het betrokken CLB. Uitgaande van de beginsituatie van de anderstalige nieuwkomer wordt er namelijk een strategie uitgestippeld om de ontwikkelingsdoelen na te streven. Tevens wordt de wijze van evalueren opgenomen in het leertraject.' (SO/75)

Het is niet nodig dat een school een ander document van handelingsplanning opmaakt voor een anderstalige nieuwkomer. De school kan één document gebruiken voor alle leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften. De regelgeving zegt dat de school minimaal moet aantonen hoe aan taalverwerving en sociale integratie wordt gewerkt.

Met de gegevens vanuit de intake kan de school aan de slag om te bepalen welke aanpak er nodig is, welk traject de leerling het best volgt, hoe dit praktisch en inhoudelijk wordt vormgegeven. Deze planmatige werking wordt telkens geëvalueerd en indien nodig bijgestuurd.

In het handelingsplan registreert de onthaalleraar en/of de klasleraar de verschillende stappen van het leertraject van de leerling in het algemeen en van het taalverwervingsproces in het bijzonder. Op die manier krijgt hij zicht op het taalleervermogen, de leercompetenties, de zelfsturende competenties en sociale competenties van de leerling. Het team observeert ruim en heeft oog voor alle capaciteiten van de leerling. Vertrekkend vanuit de interesses en sterktes van de leerling worden nieuwe doelstellingen opgesteld.

Het vervolgjaar

Na het onthaaljaar volgt een vervolgjaar.

Voor het basisonderwijs wil dit zeggen dat leerlingen nog steeds extra lestijden genereren en ze tijdens dit vervolgjaar blijven genieten van extra ondersteuning. Op langere termijn zal bijkomende ondersteuning moeten worden voorzien vanuit de zorgwerking. De meeste gewezen anderstalige nieuwkomers genereren immers ook SES-lestijden.

Voor het secundair onderwijs houdt het vervolgjaar een overgang in naar de reguliere school. Vaak is deze op een andere setting. Een nauwe samenwerking tussen de OKAN-school en de vervolgschool komt het welbevinden van de anderstalige nieuwkomer ten goede. Deze leerling wordt immers opnieuw geconfronteerd met een nieuwe omgeving. Een belangrijke taak ter ondersteuning ligt hier bij de vervolgcoaches. Vervolgcoaches onderhouden de contacten met de ex-anderstalige nieuwkomer maar coachen ook de leraren van de vervolgschool.

Een eerste ondersteuning kan erin bestaan dat er voorafgaand aan de overgang naar de vervolgschool al contacten geweest zijn tussen de anderstalige nieuwkomer en de school waarin hij terecht komt. De keuze van studierichting sluit het dichtst aan bij de individuele capaciteiten van de anderstalige nieuwkomer. Het nog niet volledig beheersen van de taal is geen doorslaggevend element voor de studiekeuze. Belangrijk zijn de cognitieve mogelijkheden, de werkhouding en de leercompetenties van deze leerling.

Een volgende ondersteuning kan een bespreking zijn tussen de vervolgcoach en het schoolteam van de vervolgschool. Op die manier is de vervolgschool op de hoogte van 'het kunnen', 'het kennen' en 'het zijn' van de leerling. Het proces dat de leerling heeft doorlopen en dat uitgeschreven staat op het individueel handelingsplan, kan bij de bespreking als leidraad dienen.

Er kan dus gesteld worden dat bij de aanvang van het vervolgjaar een nieuwe intake volgt zodat de vervolgschool volledig op de hoogte is van de achtergrond van de leerling en zijn specifieke ondersteuningsnoden ... De meeste leerlingen die het vervolgjaar aanvatten, zullen nog steeds veel ondersteuning nodig hebben. Hiervoor kan ondersteuning komen vanuit de zorg- en gok werking.

Evalueren van anderstalige nieuwkomers

De school neemt in zijn beleid ook een luik op over evalueren³ van anderstalige nieuwkomers. Het accent ligt op 'evalueren om te leren' met als doel het leerproces van de leerling te ondersteunen en het onderwijsproces van de leraar bij te sturen.

In het begin is de anderstalige nieuwkomer nog niet taalvaardig genoeg waardoor er geen correct beeld kan worden gevormd van de verworven competenties. Daarom staat het evalueren in het teken van wat al goed gaat, van het groeiproces en het potentieel van de leerling. De focus ligt dus op de leercompetenties, de zelfsturende competenties en de sociale competenties. In het latere leerproces zijn deze competenties immers bepalend of de leerling gemakkelijk tot leren komt in het

³ Voor meer informatie verwijzen we naar de visietekst evaluatie – OVSG

algemeen en tot taalleren in het bijzonder. Deze aanpak bezorgt de leerling een positief zelfbeeld wat dan weer kan leiden tot betere resultaten. Om zicht te krijgen op het groeiproces wordt er met verschillende actoren zo breed mogelijk geobserveerd. Ook de leerling wordt betrokken bij zijn evaluatie. Dit verhoogt de betrokkenheid bij zijn leerproces.

Het welbevinden van de leerling staat voorop. Pas wanneer de leerling zich thuis voelt in de klas, kunnen taalcompetenties worden geëvalueerd. In het basisonderwijs baseert men zich hiervoor op de leerplannen Nederlandse taal. In het secundair zijn dit de ontwikkelingsdoelen OKAN. Ook dan wordt er nog stapsgewijs geëvalueerd. De focus ligt eerst op het evalueren van het begrijpen en spreken van de taal en pas later op de andere taalvaardigheden.

De leraar probeert ook zicht te krijgen op de competenties binnen andere leergebieden. Een anderstalige nieuwkomer kan immers al heel wat competenties verworven hebben bv. muzische, wiskundige ...

Bij een evaluatie houdt de leraar er rekening mee dat de leerling vaak nog niet over de nodige taalvaardigheid beschikt om deel te nemen aan een schriftelijke evaluatie. De leraar voorziet een aangepaste evaluatie waarin taal ondergeschikt is maar waarbij de doelen van de betrokken leerling bepalend zijn. De leraar zorgt uiteraard voor de nodige taalondersteuning (visueel, verduidelijken van vragen, ondersteuning door een medeleerling ...). Op die manier krijgt de leraar een correcter beeld van de competenties van de leerling. Eens de leerling de taal beter beheerst, kan de leraar dezelfde evaluatievorm gebruiken als voor de andere leerlingen

Bij de overgang naar een volgend schooljaar is het essentieel om de evaluatiegegevens te delen met de vervolklas/vervolgschool.

Bibliografie

www.cteno.be

www.ond.vlaanderen.be/onthaalonderwijs/

www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13293

www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13800

www.klasse.be/leraren/29070/hoe-ontvang-ik-een-anderstalige-nieuwkomer/

www.ond.vlaanderen.be/curriculum/secundaironderwijs/okan/ontwikkelingsdoelenOkan.pdf

www.ond.vlaanderen.be/toetsenvoorscholen/toolkit_breed_evalueren_voor_basis_en_secundair_onderwijs

www.prodiagnostiek.be Protocol gedrag en emotie. Bijlage Posttraumatische stress-stoornis

Adriaenssens, P., e.a. (2000) *In vertrouwen genomen*. Tielt: Lannoo

Boeraeve, A., en Van Rijn, M.,(2010) *Werken aan ouderbetrokkenheid op school: 7 dimensies als leidraad voor een succesvolle aanpak*. Welwijs, jrg. 21, nr. 2

Castelijns, J.; . Segers, M.S.R; Struyven, K.; Martens, R.L ; Dochy, F.; Tillema, H.H. (2011) *Evalueren om te leren. Toetsen en beoordelen op school*. Bussum: Coutinho.

Herman, J. L.(1993) Trauma en Herstel. *De gevolgen van geweld – van mishandeling thuis tot politiek geweld*. Judith Lewis Herman, Wereldbibliotheek, Amsterdam

KRUISPUNT MIGRATIE – INTEGRATIE, *Naar een krachtige samenwerking tussen ouder en school. Een werkkader*. Brussel, Kruispunt Migratie-Integratie, 2011, internet.

OVSG, (2008) *Een talenbeleid in elke school? Iedereen nood aan een talenbeleidsplan?* Brussel

Van den Branden, K., (2010), *Handboek talenbeleid basisonderwijs*. Leuven: Acco

Van Lieshout, T., Bohn, S., Van Loghum, H.(2002) *Pedagogische adviezen voor speciale kinderen. Een praktisch handboek voor professionele opvoeders, begeleiders en leerkrachten*. Bohn Stafleu van Loghum